

יש הרבה אופני שרוב בני אדם מוך לבות אנשי ו במהרה לאור

יה של מזרים למו מה הוא שלח להיות, יחעלה האדם שבלי מטרה ה הוא רוצה דיע שאע"פ שאנו רוצים

טובים לא המעשים,

מלכות

פסח

שלמה

יט

אלל בפסח מוך ממעשי המנוות שלה נכטוינו גם על המחשבה והיא מנוות ההגדה.

במשך הדורות כמעט כל פעם שמצוינו עבדים שפרקו אח עול רבונם ויאלו לחירות, הגה לא פרקו כי אם עול העבדות אבל לקחו עמם המרבות של רבונם. אבל כשיאלו בניי ממזרים, לא זו בלבד שפרקו מעליהם עול העבדות אלא גם פרקו כל מרבותם של מזרים וכל דעותיהם והשקפותיהם.

ביציאת מזרים ניתן לבניי דת חדשה, כי אע"פ שגם במזרים ידעו ממנו בקבלה מן האבות, לא ידעוהו אלא כמי שחולם חלום.

האדם צריך לכנס לסדר ליל פסח כחינוק שיש לו לב פתוח שאין לו השגות מקודם ואינו מצפה ומובע שום דבר מהסדר ואין לו אלא שאלות כמי שרואה דבר חדש, שאם יכנס על מנת לקבל איזה הארות מסוימות מהסדר לא יבוא לו כלום.

הענין מה שסיפור יי"מ הוא ע"י שאלה ומשובה דוקא, הוא להראות כי אי אפשר לבוא לידי חירות רוחני אלא א"כ מתחיל לשאול שאלות על עצמו.

אם אין לו בן וכו' הוא שואל את עצמו (שור"ע ט' תע"ג סע' ר) היינו הילך שיש בכל אי' וא', הוא ישאל מה נשמנה.

ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעובדים היינו לפרעה במצרים (הגש"פ). הקושיא מפורסמת, איך יכול לומר נודאי שאלו לא הוציא ה' את אבותינו עדיין נהי' משעובדים, הרי יתכן מאל שצמשך הדורות יקום מלך חדש על מזרים וישחררנו

וכדומה, וי"ל שזה נאמר על השיעבוד הרוחני שהדעת היא בגלות כידוע, וע"ז נוכל לומר צודאי שעדיין נהי' משעבדים, כי בני"י היו כ"כ משוקעים בטומאה ובגלות עד שלא הכירו שהיו בגלות, ואין יכולים לבוא לגאולת הנפש אם לא יודעים עכ"פ שהם בגלות.

אמר ראב"ע הרי אני כבן ע' שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא וכו' (הגש"פ). מלשון ולא זכיתי שתאמר משמע שהוא ג"כ דרש חיוב אמירת יי"מ בלילות אבל העולם לא קיבלו ממנו ולא אמרו על פיו עד שדרשה בן זומא, דאם לא כן הול"ל לא זכיתי לדרוש, והענין הוא דכל אי יש לו חלקו בתורה המיוחד לו, והלכה זו היא חלקו של בן זומא, וע"כ לא היה יכול להתקבל עד שדרשה בן זומא.

ברוך המקום ב"ה (הגש"פ). פעם בעת עריכת הסדר שאל להמסוכין למה מתחיל הן סדר ליל פסח והן תפלת יו"כ בשם המקום, דכאן נאמר ברוך המקום ותחילת תפלת כל נדרי הוא על דעת המקום, וכל משך הסדר דברו התלמידים ביניהם למרץ הקושיא, עד שבסוף הסדר אמר רבנו רק זה, כנראה ששם המקום שייך לחירות, ולא הוסיף לבארו.

בנגד ארבעה בנים דברה תורה, אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול (הגש"פ). לכאורה הול"ל אחד חכם והשני רשע וכו' ומה לשון אחד חכם ואחד רשע, אלא הכוונה הוא שהם כולם איש אחד, כי באמת יש בכל אדם כל ארבעה בחינות אלו ונריך ליתן תשובה לכל בחינה לפי דרכו.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו שנאמר וכו' ואקח את אביכם את אברהם מעבר

הנהר וכו' (הגש"פ) לעמוד עליו מעצמו השי"ת הוא אחד ו (ב"ר ל"ט, א') שה והנין עליו הקצ"ה ית' מעצמו, שזה אי והוא להכחיש עבודה ועו"ז היו אבותינו אחדותו ית' מעצמו, את עצמו כמיטב יכל

ר"א אומר מנין ש היתה של או וצרה משלחת מלך אומר מנין שכל מכ של חמש מכות שו מלאכי רעים. חרון היא יכול לראות יותר האותיות, דהיינו שהי אף אע"פ שהוא באמ

אלו נתן לנו את כ את הים ולא לעמך דינו, הלא אילו ל עמך שייך דינו, אלא ועמך אחת של טבע עמם הוא די שנדע